

Kommunistiskir útisetar í Danmark

1. oktober 1977 stovnaðu føroyingar í Keypmannahavn nýtt felag, ið fekk heitið Kommunistiskir útisetar. stytt Komm.Ú.

Vit hava hitt stjórnarumboð fyri Komm. Ú., Marnu Jacobsen. Marna greiðir í hesari viðtaluni m.a. frá, hvi tað var neyðugt at stovna eitt nýtt vinstrahalt felag millum føroyskar útisetar í Danmark, hvørjum politiskum grundvelli felagið stendur á, og hvussu tað starvast.

FS — litla og onga ávirkan á føroyska klassastríðið

Marna, tú kundi kanska fyrst greitt eitt sindur frá støðuni, áðrenn Komm. Ú. var stovnað, og hvi komið varð til ta niðurstaðuna, at onki annað gjørdist enn at stovna nýtt felag.

— Áðrenn 1. oktober seinasta ár var bert eitt felag fyri vinstrahallar føroyingar í Keypmannahavn, og tað var FØROYSKIR SOSIALISTAR FS. Hetta felag var stovnað í 1962 av vinstrahallum tjóðveldismonnum. Síðan tá hevur felagið so við og við fingið eitt meira sosialistiskt innihald, og skipanarlaga hevur felagið eisini fyri ein part verið ávirkað av sosialistiskum rætningslinjum.

Tað er vert at geva gætur, at FS, ella OYGGJA-FRAMI, sum tað nevnist fram til 1969, bert hevur havt litla og onga ávirkan á føroyska klassastríðið. Hetta er ein ástanning, men kann eisini skiljast sum ein ákæra á ta linju, sum felagið medvitandi ella kanska meira ómedvitandi hevur fært.

Virksøkini hjá FS hava verið: lesirangar, einstakir tjakfundir, útgávan av málagninum «FRAM-ANUM». Eisini hevur FS luttikið í NATO-mótstøðuni og fyri ein part í EF-mótstøðuni. FS hevur eisini skipað fyri onkrari framsýning, t.d. um FRAMAN. Og so eru tað sjálvandi veitslurnar, sum helst er tað tiltakið, ið hevur savnað flest fólk. Men útgávan av FRAM-ANUM, kann ein siga, hevur verið miðdepulin í felagsarbeiðinum.

FS manglar heildarlinju fyri arbeiðinum

— Eru tit ónøgd við hetta arbeiðið FS?

— Vit eru sjálvandi ikki ónøgd yvir, at FS t.d. royndi at rætta eina hond til stríðið mótevnis føroyska limaskapinum í EF.

Ein er komin nakað langt av leið, um ein sum vinstrahall(ur) fer at breggja sær av, at ein er imóti, at føroyski sjálvsavgerðarrætturin skal knúast.

Men kortini eru vit ónøgd við arbeiðið, FS sýndi í hesum spurningum. Ónøgd við, at tað skuldi eydnast so illa, og at so litið kom burtúr.

Eg haldi ikki, at orsøkin altíð er at finna í tí politiska grundarlagnum, FS arbeiðið út frá. Ofta man høvuðsorsøkin vera at finna í sjálvari skipanini av arbeiðinum. Skipanin av felagnum og arbeiðslagið, sum FS sýndi frá byrjanini av, og sum tað framvegis sýnir, avdúkar eitt arbeiðslag, sum liggur ógvuliga nær tí, sum borgarligu partapolitiskum flokkarnir í Føroyum sýna.

Tað var sum heild trupult — um tað yvirhefur lat seg gera — at finna ein felagspolitiskan málsetning við teim ymsku tilteknum.

Eg haldi, at FS lat seg í alt ov stóran mun ávirka av flóð og fjøru í einstøkum spurningum í klassastríðinum í Føroyum. Tað var eisini ávist lyndi til at vera «allastaðni», og uttan mun til um nakað skipanarligt og politiskt grundarlag var lagt greitt fram til umrøðu millum limirnar og skilt av teimum. Eitt ógvuliga talandi dømi um hetta seinasta er Meginfelag Føroyskra Studenta, sum tað hevur eydnast FS at fingið formanssessin í, men sum kortini als ikki hevur virkað sum nakað fakfelag fyri studentar, men meira sum ein umsitingarstovnur fyri landsstýrið til at byta út stuðulveitanir.

Uttan at gera ov nógv av, kann ein siga at tey flestu FS-tiltøkini hava verið sløg út í tóma luft.

FS-leiðarnir gera veikleikar til dygdir

— Men skilt dømi, sum tú hevur nevnt higartil, geva

tey nakað grundarlag fyri at stovnsa eitt nýtt felag, sum skal setast í staðin fyri tað, sum var?

— Nei, tað gera tey ikki. Tað, sum eg higartil havi nevnt, eru einans nøkur sjúkdómseyðkenni. Um tað einans vóru slíkir feilir, kundu limirnir jú sagt, at teir vóru verandi í FS, tí FS í høvuðsheitum var eitt gott felag, samstundis sum teir settu sær fyri at lekt nevndu sár. Royndir vóru gjørdar fyri at bjarga FS og fáa eitt veruligt demokratiskt felagsliv upp at standa, t.d. setti ein heilt stórt partur av FS uppskot og krav fram, um at fáa tjak um ávísar spurningar, sum FRAMIN hevði skrivað um, men sum ikki grundarlag var fyri í felagnum.

Tað var eisini kravt at einstakar viðtøkur vórðu endurskoðaðar, men á ein sera ódámigan hátt syrgdu FS-leiðarnir fyri at hetta ikki lat seg gera. Tann smittandi bakterian var komin í blóðrensið — FS fór í tviningar, so har var onki annað at gera enn at stovna nýtt felag.

Tað er synd at tað skuldi henda, men tað var neyðugt. FS-leiðarnir kravdu tað. Teir gjørdu tað við at gera sínar veikleikar til politiskar og skipanarligar dygdir.

Nakrir grundleggjandi spurningar

— Hvørir vóru so teir grundleggjandi spurningarnir, sum gjørdu, at tað varð neyðugt at stovna Komm.Ú?

— Teir vóru bæði av politiskum og skipanarligum slag. Vit hava — fyri ein part — greitt lagt metingar okkara fram í úti-setablaðnum OYGGJA-SKEGGJA fyri oktober 1977. Men mangt av tí eigur kortini at verða endurtikið upp í saman, tí tað eru dyrtkeyptar royndir:

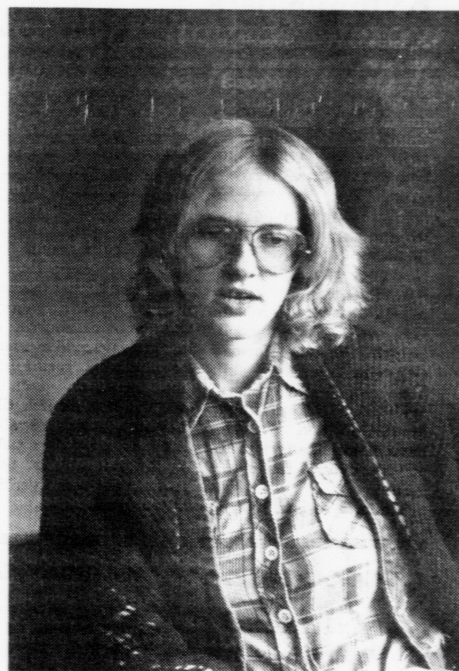
Sum kanska tann mest tvingarmikili spurningurin, er at nevna skipanarhætturin: demokratiska sentralisman. Á 13. aðalfundi samtykti FS, at felagið skuldi ganga eftir demokratiskum sentralismuni, men hetta kom bert at standa á pappirinum, og var ikki hildið at vera gott nokk, tá limirnir veruliga fóru at brúka demokratið. Eg havi áður nevnt at uppskot og krav, ið vóru sett fram, bet

blivu kveistraði burtur, ofta við orðunum: «Tíma ikki», «Orka ikki» ella «Vit vilja gera nakað». Samstundis fekk man ferð eftir ferð at vita, at FS var ein breiður felagsskapur, tað skuldi ivaleyst skiljast soleiðis, at tað var loyvt at hava ymskar meiningar um ávís ting, og at limirnir skuldu føra tær ymsku meiningarnar fram. Men vit fingi tó at vita í einum seinni skjali, at tann breiði felagsskapurin altíð hevði verið «ein myta».

Eg kann eisini stutt nevna tjakið ella rættari, tað manglandi tjakið um støðuna í heiminum: Á 14. aðalfundi vóru gjørdar tvær framlegur um hendan spurningin. Onnur vardi grundsjónarmiðini, sum DKP ella Moskva tosa fyri, hin helti til kinverska sjónarmiðið. Onki úrslit kom burtúr hesum aðalfundinum, hvat hesum spurninginum viðviki, men samtykt varð, at framlegurnar skuldu leggjast til grund fyri viðari tjaki um spurningin. Hóast hetta hevur FRAMIN — sum øllum kunnugt — støðugt verið málagn fyri Moskvasjónarmiðinum, meðan greinir, sum hava bent á hin bógvín, hava verið burturkveistraðar.

Eitt annað dømi er frá 15. aðalfundi, also beint áðrenn kløvningina, har limaumsøkjari, ið lúkaði øll krav, lógirnar settu til linaupptøku, varð noktaður linaupptøku. Tað var ongín ivi um, at tað vóru politiskar grundir, ið lógu aftan fyri avgerðina, also, at tað ikki passaði stjórnini at upptaka limin. Eg kundi blivið við at tosa um hendingar av líknandi slag, men eg velji at steðga. Í staðin kann man spyrja seg sjálfan, hvussu alt hetta lat seg gera? Hvussu bar tað til at stjórnin ferð eftir ferð fekk tað síðsta orðið?

Eg meini, at ein ógvuliga týðandi orsök var, at linaupptøka var eitt heilt ókent fyribrigdi innan FS. Ongin roynd, sum verd er at tosa um, varð gjørd til at menna limirnar. Tað vóru nakrir fáir, sum settu seg sjálfar at vera «óunveruligar», og sum settu seg á øll tey leiðandi stovni. Hetta er ikki gott fyri nakað, teir meingu limirnir og álitisfólkið, mugu royna at fylgjast at. Tað nyttar onki, at teir

Marna Jacobsen

einkultu limirnir hvør sær, royna at lesa um marx-leninismu, tað má vera felagið, sum skipar fyri hesum, tvs. at man skular seg teoretiskt og tjakast meðan ella áðrenn arbeiðið verður gjørt, og ikki sigur, at ein grundskúling er nokk, og at restin nokk kemur at sær sjálvum!

Býttisligar ákærur móti Komm. Ú

— Hvat metir tú um ákæurnar, sum FS setir fram mótevnis limunum í Komm.Ú?

— Eg havi somu meting, sum fólk flest hava. Ákæurnar eru sjáldsama litið politiskt sigandi. Tær eru grovar og persónligar.

Tær eru býttisliga grovar, sum t.d. tá ið FS'arnir í Oyggjaskeggja siga, at okkara skrivning um FS, er at samanlíknja við skrivningina, teir kenna frá Dagblaðnum og Dimmalætting, hetta er bert láturligt.

Ella taka við FRAMIN nr. 3/1978, har teir skriva, at limirnir í Komm.Ú. vera bornir út av Skarv, og á eini aðrari síðu ein «tekniseria», sum eftir hvat eg havi frætt, er gjørd av fyrrverandi oddamanni í FS, sum avdúkar eitt óhugnaligt lyndi og eina fávitsku, ein skal leita leingi eftir.

Slíkt sigur ikki litið um tann planin hesir so nevndu «føroysku sosialistarnir», vilja trýsta tjakið niður á. Einhver veir jú tann stríðsvöll,

har ein metir seg vera sterkast!

— Hvat er tykkara svar?

— Komm.Ú. er av teirri avgjördu hugsan, ikki at svara slíkum avsporaðum álopum. Komm.Ú fer, uttan mun til hvørji persónlig álop núverandi limirnir í FS gera seg til talsmenn fyri, einans at leggja dent á tann skipanarlaga og politiska spurningin. Eg vil bert heita á fólk um at lesa nevndu aftursvar, tey siga væl meira enn hvat eg kann siga. Vit eru avgjort av teirri hugsan, at fólk sjálvi siggja, at har er okkurt spinnandi galið í hasum «álopum».

Eindararbeiðið — ein lykil til menning av føroyska vinstravonginum

— Hvat hevur Komm.Ú. higartil starvast við, og hvat verður mett um framtíðarútlitið?

— Komm.Ú. hevur sett sær fyri at demokratiskan hátt, at leggja eitt politiskt stevnumið fyri felagið. Ein kann eisini siga, at Komm.Ú. hevur sett sær fyri at svara fleiri av teimum spurningum, sum ynski var um innan FS. Sum t.d. ein kanning av Sovjetsamveldinum, sum vit hava gjørt í seinasta arbeiðsári. Vit eru harafturat í ferð við umfatandi klassalýsing og hava gjørt eina kanning av Megin-

Framhald á síðu 23